

e-ISSN 3060-5059

DOI: 10.67227

IJTIMOYIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNAL

Scientific and Innovative Research in
Social and Humanitarian Studies

Vol. 3 • Issue 9

2026

Founded in 2024

publishscience.uz

publish_science_journal@mail.ru

PEER REVIEWED • OPEN ACCESS

TIBBIYOT OLIYGOHLARI TALABALARIDA RUS TILIDAGI KASBIY-KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYANI INTEGRATIV YONDASHUV VA AI-ASSISTED LEARNING ASOSIDA RIVOJLANTIRISH METODIKASI

Kamolova Gulchiroy Otabek qizi

Toshkent davlat tibbiyot universiteti, tayanch doktorant (PhD).

e-mail: guli28021997@mail.ru ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-5489-1463>

Annotatsiya.

Mazkur maqolada tibbiyot oliygohlarida rus tilini ikkinchi yoki chet tili sifatida o'rganuvchi talabalarga rus tilini kasbiy yo'naltirilgan holda o'qitish metodikasi ko'rib chiqiladi. Tadqiqotning dolzarbligi tibbiy ta'limda bo'lajak shifokorning nafaqat tibbiy bilim va ko'nikmalarga, balki bemorlar va hamkasblar bilan samarali professional muloqot qilish hamda tibbiy hujjatlar bilan ishlash kompetensiyasiga ega bo'lishi zarurati bilan belgilanadi. Tadqiqotda integrativ yondashuv va AI-assisted learning texnologiyalarini uyg'unlashtirish asosida rus tilini o'qitish metodikasi taklif etiladi. Mazkur metodikada til materiallari tibbiy fanlar mazmuni bilan integratsiyalashadi, klinik vaziyatlar, "shifokor-bemor" dialoglari, keyslar, differensial topshiriqlar hamda sun'iy intellekt vositalari, xususan, ChatGPTdan foydalaniladi. Maqolada AI-assisted learningning individual ta'limni qo'llab-quvvatlash, tezkor qayta aloqa taqdim etish, professional vaziyatlarni modellashtirish va talabalarining mustaqil ta'lim faoliyatini rivojlantirish imkoniyatlari ochib beriladi. Shuningdek, o'zbek tilida so'zlashuvchi tibbiyot talabalari uchun interlingval interferensiyani oldindan aniqlash va bartaraf etishga yo'naltirilgan metodik usullar yoritiladi. Tadqiqot natijasida tibbiy yo'nalishdagi talabalarda professional-kommunikativ kompetensiyani shakllantirishga yo'naltirilgan integrativ va AI-assisted modelning asosiy komponentlari aniqlangan.

Kalit so'zlar: integrativ yondashuv, AI-assisted learning, sun'iy intellekt, rus tili, tibbiy ta'lim, professional-kommunikativ kompetensiya, ChatGPT, klinik keys, virtual bemor, tibbiyot talabalari.

МЕТОДИКА РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ У СТУДЕНТОВ МЕДИЦИНСКИХ ВУЗОВ НА ОСНОВЕ ИНТЕГРАТИВНОГО ПОДХОДА И AI-ASSISTED LEARNING

Камолова Гульчирой Отабек кизи

Ташкентский государственный медицинский университет, базовый докторант (PhD).

Аннотация.

В статье рассматривается методика профессионально ориентированного обучения русскому языку студентов медицинских вузов, изучающих русский язык как второй или иностранный. Актуальность исследования обусловлена необходимостью формирования у будущего врача не только медицинских знаний и навыков, но и компетенции эффективного профессионального общения с пациентами и коллегами, а также работы с медицинской документацией. В исследовании предлагается методика обучения русскому языку, основанная на сочетании интегративного подхода и технологий AI-assisted learning. В рамках данной методики языковой материал интегрируется с содержанием медицинских дисциплин, используются клинические ситуации, диалоги «врач-пациент», кейсы, дифференцированные задания и инструменты искусственного интеллекта, в частности ChatGPT. В статье раскрываются возможности AI-assisted learning для поддержки индивидуального обучения, обеспечения оперативной обратной связи, моделирования профессиональных ситуаций и развития самостоятельной учебной деятельности студентов. Кроме того, освещаются методические приёмы, направленные на выявление и преодоление межязыковой интерференции у узбекоязычных студентов медицинских вузов. В результате исследования определены основные компоненты интегративной модели с использованием AI-assisted learning, направленной на формирование профессионально-коммуникативной компетенции студентов медицинских специальностей.

Ключевые слова: интегративный подход, AI-assisted learning, искусственный интеллект, русский язык, медицинское образование, профессионально-коммуникативная компетенция, ChatGPT, клинический кейс, виртуальный пациент, студенты медицинских вузов.

METHODOLOGY FOR DEVELOPING RUSSIAN-LANGUAGE PROFESSIONAL COMMUNICATIVE COMPETENCE IN MEDICAL UNIVERSITY STUDENTS THROUGH AN INTEGRATIVE APPROACH AND AI-ASSISTED LEARNING

Kamolova Gulchiroy Otabek qizi

Tashkent State Medical University, PhD Student.

Abstract.

This article examines a methodology for professionally oriented Russian language instruction for medical university students who study Russian as a second or foreign language. The relevance of the study is determined by the need for future physicians to acquire not only medical knowledge and skills but also the competence required for effective professional communication with patients and colleagues, as well as for working with medical documentation. The study proposes a Russian language teaching methodology based on the integration of an integrative approach and AI-assisted learning technologies. Within this methodology, language material is integrated with the content of medical disciplines, while clinical situations, doctor-patient dialogues, case studies, differentiated tasks, and artificial intelligence tools, particularly ChatGPT, are employed. The article highlights the potential of AI-assisted learning to support individualized learning, provide immediate feedback, simulate professional situations, and develop students' independent learning activities. It also discusses methodological techniques aimed at identifying and overcoming interlingual interference among Uzbek-speaking medical students. As a result of the study, the main components of an integrative AI-assisted model aimed at developing professional communicative competence among medical students are identified.

Keywords: integrative approach, AI-assisted learning, artificial intelligence, Russian language, medical education, professional communicative competence, ChatGPT, clinical case, virtual patient, medical students.

Kirish. Zamonaviy tibbiy ta'lim tizimida bo'lajak shifokorning kasbiy tayyorgarligi faqat maxsus tibbiy bilim va amaliy ko'nikmalarni egallash bilan cheklanmaydi. Shifokorning bemor, hamkasblar, tibbiyot muassasalari xodimlari hamda turli kasbiy axborot manbalari bilan samarali muloqot qila olishi uning kasbiy kompetentligining muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Shu sababli tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida chet tilini, xususan, rus tilini o'qitish jarayonini bo'lajak mutaxassisning kelgusidagi kasbiy faoliyati bilan uzviy bog'lash zarurati tobora ortib bormoqda.

Tibbiyot oliygohlarida rus tilini o'qitishning o'ziga xosligi shundaki, talabalar umumiy kommunikativ kompetensiya bilan bir qatorda tibbiy terminologiya, klinik vaziyatlarni tavsiflash, bemorning shikoyatlarini aniqlash, anamnez yig'ish, shifokor va bemor o'rtasidagi dialogni tashkil etish, kasbiy hujjatlarni tushunish va tibbiy axborotni og'zaki hamda yozma shaklda ifodalash ko'nikmalarini ham egallashi lozim. Demak, til materialini kasbiy mazmundan ajratilgan holda o'rganish bo'lajak shifokorning real kommunikativ ehtiyojlarini to'liq ta'minlay olmaydi.

Mazkur muammoni hal etishda integrativ yondashuv alohida metodik ahamiyat kasb etadi. Integrativ yondashuv til ta'limi mazmunini tibbiy fanlar, kasbiy faoliyat va kommunikativ vaziyatlar bilan o'zaro bog'lash imkonini beradi. Bunda rus tili mashg'ulotlari faqat grammatik qoidalarni o'zlashtirishga emas, balki talabaning tibbiy bilimlarini til vositasida qo'llashiga, kasbiy terminlardan foydalanishiga va real klinik vaziyatlarda kommunikativ vazifalarni bajarishiga yo'naltiriladi. Natijada til o'rganish jarayoni talabaning kelgusidagi kasbiy faoliyatiga yaqinlashtiriladi.

Ayniqsa, o'zbek tilida ta'lim olayotgan tibbiyot talabalari uchun rus tilidagi kasbiy kommunikatsiyani shakllantirishda fanlararo integratsiya muhim metodik imkoniyat yaratadi. Anatomiya, fiziologiya, farmakologiya, terapiya, pediatriya va boshqa klinik fanlarda egallangan bilimlarni rus tili mashg'ulotlarida kommunikativ topshiriqlar orqali qayta qo'llash talabaning mavjud bilimlarini faollashtirishga xizmat qiladi. Masalan, klinik holatni tavsiflash, bemor bilan suhbatni modellashtirish, simptomlarni izohlash, tashxisga oid savollar tuzish yoki davolash jarayonini og'zaki bayon qilish kabi topshiriqlar bir vaqtning o'zida til va kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish imkonini beradi.

Bugungi raqamli ta'lim muhitida mazkur metodik imkoniyatlarni sun'iy intellekt texnologiyalari bilan kengaytirish uchun ham sharoit mavjud. Sun'iy intellekt asosidagi vositalar talabaning individual ta'lim ehtiyojlariga mos topshiriqlar yaratish, dialogik mashqlarni modellashtirish, kasbiy vaziyatlarni imitatsiya qilish, yozma va og'zaki nutqqa teskari aloqa berish hamda mustaqil ta'lim faoliyatini qo'llab-quvvatlash imkonini beradi. Shu nuqtai nazardan, AI-assisted learningni integrativ yondashuv bilan birlashtirish tibbiyot talabalarining rus tilidagi kasbiy-kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishning yangi metodik imkoniyatlarini yuzaga chiqaradi.

Sun'iy intellektidan foydalanishning muhim jihati uning o'qituvchini almashtirish emas, balki o'quv jarayonini metodik jihatdan qo'llab-quvvatlash vositasi sifatida qaralishidir. Xususan, AI yordamida talaba uchun klinik dialoglar, kasbiy rolli o'yinlar, situativ topshiriqlar, tibbiy terminologiyaga oid mashqlar va individual fikr-mulohazalar ishlab chiqilishi mumkin. Bunday faoliyat talabaning o'z xatolarini aniqlashi, ularni tuzatishi va kasbiy nutqini bosqichma-bosqich takomillashtirishiga sharoit yaratadi.

Shuningdek, sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish talabaning passiv tinglovchidan faol ta'lim subyektiga aylanishini qo'llab-quvvatlaydi. Talaba klinik vaziyatni tahlil qiladi, savollar tuzadi, dialogni davom ettiradi, AI tomonidan berilgan javobni baholaydi, o'z variantini taklif qiladi va natijani qayta ishlab chiqadi. Shu jihatdan AI-assisted learning nafaqat axborot olish vositasi, balki interaktiv kommunikativ muhitni modellashtirish vositasi sifatida

ham namoyon bo'ladi.

Biroq sun'iy intellekt imkoniyatlaridan ta'lim jarayonida samarali foydalanish uchun uni maqsadsiz yoki faqat tayyor javob olish vositasi sifatida qo'llash yetarli emas. AI texnologiyalarini o'quv maqsadi, kasbiy mazmun, til darajasi, topshiriq turi va talabning mustaqil faoliyati bilan metodik jihatdan uyg'unlashtirish zarur. Shu sababli integrativ yondashuv va AI-assisted learningning birgalikdagi qo'llanilishi aniq metodik tamoyillar, bosqichlar va vositalarga asoslangan bo'lishi lozim.

Shundan kelib chiqib, tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida rus tilini integrativ yondashuv va sun'iy intellekt texnologiyalari asosida o'qitish metodikasini ishlab chiqish, uning mazmuni, shakllari, usullari va vositalarini belgilash hamda bo'lajak shifokorlarning kasbiy-kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish imkoniyatlarini aniqlash dolzarb ilmiy-metodik vazifalardan biri sifatida namoyon bo'ladi.

TADQIQOTNING MAQSADI VA VAZIFALARI

Tadqiqotning maqsadi — tibbiyot oliygohlari talabalariga rus tilini integrativ yondashuv asosida AI-assisted learning texnologiyalaridan foydalanib o'qitish metodikasini ishlab chiqish va uning pedagogik imkoniyatlarini asoslash.

Mazkur maqsad asosida quyidagi vazifalar belgilandi:

- tibbiyot oliygohlarida rus tilini kasbiy yo'naltirilgan holda o'qitishning nazariy asoslarini aniqlash;
- integrativ yondashuvning lingvodidaktik imkoniyatlarini ochib berish;
- bo'lajak shifokorlarda professional-kommunikativ kompetensiyani shakllantirish mazmunini aniqlashtirish;
- AI-assisted learning texnologiyalarining rus tilini o'qitishdagi didaktik imkoniyatlarini aniqlash;
- ChatGPT asosida dialoglar, klinik vaziyatlar va virtual bemor modellaridan foydalanish metodikasini ishlab chiqish;

· o'zbek tilida so'zlashuvchi talabalar uchun xos bo'lgan interferensiya xatolarini hisobga oluvchi metodik usullarni ishlab chiqish;

- til va tibbiy fanlar integratsiyasi asosida amaliy topshiriqlar tizimini shakllantirish.

Tadqiqot obyekti — tibbiyot oliygohlari talabalariga rus tilini o'qitish jarayoni.

Tadqiqot predmeti — integrativ yondashuv va AI-assisted learning asosida tibbiyot talabalari professional-kommunikativ kompetensiyasini shakllantirish metodikasi.

TADQIQOT METODLARI

Tadqiqotda nazariy va empirik metodlar majmuasidan foydalanildi. Nazariy metodlar sifatida ilmiy, psixologik-pedagogik va metodik adabiyotlarni tahlil qilish, umumlashtirish, tizimlashtirish hamda modellashtirish qo'llanildi. Empirik metodlar qatoriga pedagogik kuzatish, anketa, test, suhbat, talabalar o'quv faoliyati mahsulotlarini tahlil qilish va pedagogik tajriba kiritilgan. Ma'lumotlarni qayta ishlashda miqdoriy va sifat tahlili, shuningdek, matematik statistika usullaridan foydalanish nazarda tutilgan.

Integrativ yondashuvning metodik imkoniyatlari

Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida rus tilini o'qitish jarayonining samaradorligi ko'p jihatdan o'quv materiallarining talabning kelgusidagi kasbiy faoliyati bilan qanchalik uzviy bog'langanligiga bog'liq. An'anaviy til ta'limida grammatik, leksik va kommunikativ materiallar ko'pincha alohida o'zlashtiriladi. Bunday yondashuv til birliklarini egallash imkonini bersa-da, ularni real kasbiy vaziyatlarda qo'llash mexanizmini yetarli darajada shakllantirmasligi mumkin. Tibbiy ta'lim sharoitida esa talaba rus tilini nafaqat umumiy muloqot vositasi, balki kelgusidagi shifokorlik faoliyatining kommunikativ vositasi sifatida egallashi zarur.

Shu jihatdan integrativ yondashuv tibbiyot talabalariga rus tilini o'rgatish mazmunini kasbiy fanlar va real kommunikativ vaziyatlar bilan bog'lash imkonini beruvchi metodik asos sifatida namoyon bo'ladi. Mazkur yondashuvda til materiali o'z-o'zicha maqsad sifatida emas, balki talabning tibbiy bilimlarini rus tilida ifodalash, tushuntirish, muhokama qilish va amaliy kommunikativ vazifalarni bajarish vositasi sifatida qaraladi.

Integrativ yondashuvning asosiy metodik imkoniyati, avvalo, **til va kasbiy mazmunning o'zaro uyg'unlashuvi** bilan belgilanadi. Masalan, "bemor shikoyatlari", "anamnez yig'ish", "simptomlarni tavsiflash", "tashxis", "davolash", "dori vositalari", "profilaktika" kabi mavzularni o'rganishda bir vaqtning o'zida tegishli tibbiy terminologiya, grammatik konstruksiyalar va kommunikativ modellar o'zlashtiriladi. Natijada talaba yangi til birliklarini abstrakt shaklda emas, balki muayyan kasbiy vaziyat doirasida qo'llashni o'rganadi.

Integrativ yondashuvni amalga oshirishda **fanlararo aloqadorlik** muhim o'rin tutadi. Rus tili mashg'ulotlarida anatomiya, fiziologiya, farmakologiya, terapiya, pediatriya va boshqa tibbiy fanlarda o'zlashtirilgan bilimlardan metodik resurs sifatida foydalanish mumkin. Bunda talabning avvalgi fanlardan olgan bilimlari rus tilidagi nutqiy faoliyatga ko'chiriladi. Masalan, talaba muayyan kasallikning belgilari haqida tibbiy jihatdan bilgan ma'lumotlarini rus tilida tavsiflaydi, klinik holatni izohlaydi yoki bemorga tavsiyalarni tushuntiradi. Shu tariqa yangi til materiali mavjud kasbiy bilimlar bilan bog'lanadi.

Mazkur jarayonni quyidagi metodik zanjir asosida tashkil etish mumkin:

tibbiy bilim → til materiali → kommunikativ topshiriq → klinik vaziyat → kasbiy nutq → refleksiya va teskari aloqa.

Ushbu zanjirning har bir bosqichi o'zaro bog'langan holda tashkil etilganda, talabning til bilimlarini amaliy kasbiy faoliyatga ko'chirish imkoniyati oshadi. Masalan, "nafas olish tizimi kasalliklari" mavzusida talaba dastlab tegishli tibbiy tushunchalarni faollashtiradi, keyin rus tilidagi terminlarni o'zlashtiradi, simptomlarni ifodalovchi grammatik va leksik birliklarni qo'llaydi, undan so'ng shifokor-bemor dialogini modellashtiradi va yakunda klinik vaziyatni rus tilida

og'zaki yoki yozma tarzda tavsiflaydi.

Integrativ yondashuvning yana bir muhim imkoniyati — **retseptiv va produktiv nutq faoliyatining bir tizimda birlashtirilishi**dir. Tibbiyot talabasi kasbiy matnni o'qish, tibbiy axborotni tinglash, uni tushunish, savollarga javob berish, klinik vaziyatni og'zaki bayon qilish va kasbiy mazmundagi yozma topshiriqlarni bajarish orqali turli nutq faoliyatlarini kompleks ravishda rivojlantiradi. Bu esa rus tilidagi kasbiy kommunikatsiyaning faqat bitta ko'nikma bilan cheklanib qolishining oldini oladi.

Integrativ yondashuvda **terminologik kompetensiyani shakllantirish** ham alohida metodik ahamiyatga ega. Tibbiy terminlar oddiy lug'aviy birlik sifatida emas, balki muayyan klinik mazmunni ifodalovchi kasbiy vosita sifatida o'rgatiladi. Masalan, terminni yodlash bilan cheklanmasdan, undan gap tuzish, simptomni tavsiflash, bemorga tushuntirish, klinik vaziyatda qo'llash va sinonimik yoki izohlovchi shakllar bilan bog'lash topshiriqlari beriladi. Natijada terminologik bilim kommunikativ faoliyat bilan birlashtiriladi.

Shuningdek, integrativ yondashuv **grammatik materialni kasbiy kommunikativ ehtiyojlar asosida tanlash** imkonini beradi. Tibbiyot talabalariga grammatik qoidalarni mavhum misollar asosida berish o'rniga, ularni kasbiy nutq tarkibida o'zlashtirish maqsadga muvofiq. Masalan, bemorning shikoyatlarini ifodalashda tegishli fe'l konstruksiyalari, anamnezni bayon qilishda o'tgan zamon shakllari, tavsiya va ko'rsatmalarni berishda buyruq yoki modal konstruksiyalar, klinik holatni tavsiflashda sifat va ravishlardan foydalanish mumkin. Bunday tashkil etish grammatik bilimning funksional xususiyatini kuchaytiradi.

Integrativ yondashuvning muhim metodik imkoniyatlaridan biri **klinik vaziyatlarni modellashtirish**dir. Klinik vaziyatlar til materialini real yoki realga yaqin kommunikativ sharoitda qo'llash imkonini beradi. Talabaga "bemor qabulga keldi", "bemorning tana harorati ko'tarilgan", "bemor qorin sohasidagi og'riqdan shikoyat qilmoqda" kabi vaziyatlar berilib, undan shifokor sifatida tegishli savollar berish, javoblarni aniqlashtirish, simptomlarni tavsiflash yoki dastlabki tavsiyalarni ifodalash talab qilinadi. Bunda til mashqi kasbiy faoliyat modeli bilan birlashtiriladi.

Klinik vaziyatlar asosida tashkil etilgan topshiriqlar **rolli o'yin, dialog, keys-stadi, muammoli vaziyat, juftlik va kichik guruhlarda ishlash** shakllarida amalga oshirilishi mumkin. Masalan, bir talaba shifokor, ikkinchisi bemor rolini bajaradi. "Shifokor" bemorning shikoyatlarini aniqlaydi, anamnez yig'adi va qo'shimcha savollar beradi; "bemor" esa berilgan klinik holatga muvofiq javob beradi. Keyingi bosqichda talabalar rollarni almashtiradi. Bunday faoliyat nutqiy faollikni oshirish bilan birga, kasbiy kommunikatsiya modellarini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Integrativ yondashuv **muammoli ta'lim** elementlarini ham o'z ichiga olishi mumkin. Bunda talabaga tayyor javob berilmaydi, balki muayyan klinik muammo qo'yiladi va talaba mavjud tibbiy hamda lingvistik bilimlaridan foydalanib, vaziyatni tahlil qiladi. Masalan, klinik holat tavsifi berilib, talabaning bemorga qanday savollar berishi, qaysi simptomlarni aniqlashi va ularni rus tilida qanday ifodalashi so'raladi. Shu tariqa til o'rganish tahliliy va muammoli faoliyat bilan bog'lanadi.

Mazkur yondashuv **mustaqil ta'limni tashkil etish** uchun ham keng imkoniyat yaratadi. Talaba mashg'ulotdan tashqari vaqtda tibbiy terminlar bilan ishlashi, klinik dialoglarni tayyorlashi, kasbiy matnlarni tahlil qilishi, berilgan vaziyat bo'yicha rus tilida javoblar tayyorlashi va o'z nutqidagi xatolarni aniqlashi mumkin. Bunda o'qituvchi tayyor bilim beruvchi emas, balki ta'lim faoliyatini tashkil etuvchi va yo'naltiruvchi subyekt sifatida faoliyat yuritadi.

Integrativ yondashuvni sun'iy intellekt texnologiyalari bilan birlashtirish esa uning metodik imkoniyatlarini yanada kengaytiradi. AI vositalari yordamida turli darajadagi talabalar uchun individual klinik vaziyatlar yaratish, dialoglarni modellashtirish, kasbiy terminlar asosida mashqlar tuzish, savol-javoblar tashkil etish va yozma nutqqa teskari aloqa berish mumkin. Masalan, talaba AI vositasiga shifokor rolini, o'zi esa bemor rolini berib, rus tilida klinik dialog olib borishi yoki aksincha, AI bemor rolini bajarib, talaba shifokor sifatida muloqot qilishi mumkin.

Bunda AI vositasidan foydalanish integrativ metodikaning mustaqil elementi sifatida emas, balki **kasbiy mazmun, til materiali va kommunikativ faoliyatni birlashtiruvchi yordamchi texnologik vosita** sifatida tashkil etilishi maqsadga muvofiq. Masalan, o'qituvchi "bronxit bilan murojaat qilgan bemor bilan shifokor dialogini modellashtir" mazmunidagi topshiriqni ishlab chiqadi. Talaba esa AI yordamida dialogni amalga oshiradi, undan keyin AI tomonidan berilgan variantni tahlil qiladi, xatolarni aniqlaydi va dialogni qayta ishlab chiqadi. Shu tarzda AI ta'lim jarayonida interaktiv mashq, simulyatsiya va teskari aloqa vositasiga aylanadi.

Integrativ yondashuvning metodik imkoniyatlarini shartli ravishda quyidagi yo'nalishlarda umumlashtirish mumkin:

Yo'nalish	Integratsiya mazmuni	Kutiladigan metodik natija
Lingvistik integratsiya	Leksika, grammatika va nutq faoliyatining uyg'unligi	Til materialidan funksional foydalanish
Fanlararo integratsiya	Rus tili va tibbiy fanlar mazmunining bog'lanishi	Kasbiy mazmunni rus tilida ifodalash
Terminologik integratsiya	Tibbiy termin + kontekst + kommunikativ vaziyat	Tibbiy terminologiyani faol qo'llash
Kommunikativ integratsiya	Dialog, monolog, savol-javob, rolli o'yin	Kasbiy muloqot ko'nikmasini rivojlantirish
Klinik integratsiya	Til materiali + klinik vaziyat + keys	Real kasbiy vaziyatlarga yaqinlashtirish
Texnologik integratsiya	Integrativ ta'lim + AI vositalari	Individual va interaktiv ta'lim imkoniyatlarini kengaytirish

Refleksiv integratsiya	Topshiriq + teskari aloqa + o'z-o'zini tahlil qilish	Talabani o'z faoliyatini baholash ko'nikmasini rivojlantirish
------------------------	--	---

Shunday qilib, tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida rus tilini o'qitishda integrativ yondashuv til, kasbiy bilim va kommunikativ faoliyatni yagona o'quv jarayonida birlashtirish imkonini beradi. Uning asosiy metodik qiymati shundaki, talaba rus tilini alohida o'quv predmeti sifatida emas, balki kelgusidagi shifokorlik faoliyatida zarur bo'ladigan kasbiy kommunikatsiya vositasi sifatida o'zlashtiradi. Integrativ yondashuvning klinik vaziyatlar, fanlararo aloqadorlik, terminologik material, kommunikativ topshiriqlar va sun'iy intellekt vositalari bilan uyg'unlashtirilishi esa talabani kasbiy-kommunikativ kompetensiyasini bosqichma-bosqich rivojlantirish uchun yaxlit metodik tizimni shakllantiradi.

AI-assisted learningdan foydalanish metodikasi

AI-assisted learning sun'iy intellekt vositalaridan ta'lim jarayonining maqsad va vazifalariga muvofiq foydalanishga asoslangan pedagogik yondashuv sifatida qaraladi. Ushbu yondashuvda talaba tayyor axborotni passiv qabul qiluvchi emas, balki sun'iy intellekt tizimi bilan o'zaro hamkorlik qiluvchi faol ta'lim subyekti sifatida ishtirok etadi.

Tibbiyot oliygohlarida rus tilini o'qitishda AI vositalaridan foydalanishning quyidagi yo'nalishlari taklif etiladi:

1. Dialog generatsiyasi.

ChatGPT yordamida "shifokor-bemor" dialoglarini yaratish va ularni talabani til darajasiga moslashtirish mumkin. Amaliy materialda A2, B1 va B2 darajalari uchun bir mavzu asosida turli murakkablikdagi dialoglarni yaratish imkonini beruvchi promptlar ishlab chiqilgan.

2. Virtual bemor.

Talaba ChatGPT bilan muloqotda shifokor rolini bajaradi, sun'iy intellekt esa bemor roliga javob beradi. Bunda talaba mustaqil ravishda savollar tuzadi, anamnez yig'adi va professional kommunikativ vaziyatni boshqaradi. Amaliyot uchun ishlab chiqilgan promptda virtual bemor faqat talabani savollariga javob berishi va tayyor tashxisni bermasligi belgilangan.

3. AI orqali grammatikani tushuntirish.

O'zbek tilida so'zlashuvchi talabalar uchun rus grammatikasini ona tili bilan qiyoslash asosida tushuntirish mumkin. Masalan, o'zbek tilidagi "Boshim og'riyapti" konstruksiyasining rus tilidagi "У меня болит голова" modeli bilan qiyoslanishi interferensiya xatolarini oldindan aniqlashga yordam beradi.

4. Individualizatsiya.

Sun'iy intellekt yordamida bir mavzu bo'yicha A2, B1 va B2 darajalariga mos topshiriqlarni shakllantirish mumkin. Bu, ayniqsa, turli til tayyorgarligiga ega bo'lgan talabalar guruhlarida muhimdir.

5. Tezkor qayta aloqa.

Talaba o'z dialogi yoki yozma ishini AI vositasi yordamida dastlabki tahlildan o'tkazishi, xatolarini aniqlashi va takomillashtirilgan variantni ishlab chiqishi mumkin.

O'zbek tilida so'zlashuvchi talabalar bilan ishlash metodikasi

Tibbiyot oliygohlarida rus tilini o'rganuvchi o'zbek tilida so'zlashuvchi talabalar uchun til interferensiyasi muhim metodik omillardan biridir. Shu sababli metodikada xatoni faqat sodir bo'lgandan keyin tuzatish emas, balki uni oldindan prognoz qilish va profilaktika qilish tamoyili taklif etilgan.

Bunda "o'zbekcha model – tipik xato – rus tilidagi to'g'ri model" uchlik sxemasidan foydalaniladi. Masalan:

O'zbekcha model	Tipik xato	Rus tilidagi model
Boshim og'riyapti	«Голова болит мне»	У меня болит голова
Hushimdan ketdim	«Я ушёл от сознания»	Я потерял сознание
Qo'lim uvishyapti	«Рука немеет мне»	У меня немеет рука

Bunday qiyoslash talabaga o'z ona tilidagi konstruksiya bilan rus tilidagi model o'rtasidagi farqni anglashga yordam beradi.

Metodik qo'llanmada bundan tashqari "lexical minimum", "опорный конспект «Айсберг»", "карусель речевых клише", "uchta keys" va "Слышу – Говорю – Пишу – Применяю" mikrotsikli kabi usullar ishlab chiqilgan.

Klinik keys va virtual bemor asosida o'qitish

Kasbiy kommunikativ kompetensiyani shakllantirishda klinik vaziyatlarni modellashtirish alohida ahamiyatga ega. Ishlab chiqilgan metodikada amaliy mashg'ulotlar uch bosqichli keys tizimi asosida tashkil etiladi:

- birinchi keys — o'qituvchi ko'magidagi o'quv keysi;
- ikkinchi keys — qisman mustaqil bajariladigan trening keysi;
- uchinchi keys — to'liq mustaqil bajariladigan nazorat keysi.

Bunday ketma-ketlik talabani oddiy til birliklarini o'zlashtirishidan real professional vaziyatda mustaqil foydalanishigacha bo'lgan jarayonni ta'minlaydi.

Masalan, nevrologik mavzudagi mashg'ulotda talaba "bosh og'rig'i", "bosh aylanishi", "uyqusizlik", "hushdan ketish", "uyushish" kabi birliklarni o'zlashtiradi va keyinchalik virtual bemordan anamnez yig'ish jarayonida ulardan foydalanadi. Amaliy mashg'ulotda talabalarga virtual bemorga kamida sakkizta savol berish va beshdan ortiq professional nutq klişesidan foydalanish vazifasi berilgan.

Mazkur metodik tizimda AI vositasi o'qituvchining o'rnini egallamaydi. U talabani mustaqil faoliyatini tashkil etish, kommunikativ vaziyatni modellashtirish va qo'shimcha qayta aloqa olish vositasi sifatida qo'llanadi.

Tadqiqot natijalari va muhokama

Tadqiqot doirasida ishlab chiqilgan metodik tizimning asosiy natijasi tibbiy va lingvistik mazmunni yagona o'quv

vaziyatida birlashtirish imkonini beruvchi metodik modelning shakllantirilishidir.

Taklif etilayotgan model quyidagi ketma-ketlikni o'z ichiga oladi:

kasbiy mavzu → tibbiy leksika → lingvistik model → kommunikativ mashq → klinik keys → AI bilan interaktiv mashq → mustaqil professional kommunikatsiya → refleksiya va baholash.

Mazkur modelda AI texnologiyasi alohida, mustaqil element sifatida emas, balki integrativ metodikaning tarkibiy komponenti sifatida qo'llanadi.

Amaliy qo'llanmada tibbiyot oliygohlari uchun oltita tizimli mashg'ulot ishlab chiqilgan: nerv, nafas olish, mushak, tayanch-harakat, ovqat hazm qilish va siydik-tanosil tizimlari. Har bir mashg'ulot maqsad va vazifalar, leksik minimum, bosqichma-bosqich mashqlar, AI bilan ishlash, klinik keys, uy vazifasi va baholash mezonlarini o'z ichiga oladi.

Metodik materiallarning amaliy yo'nalishi ham muhim ahamiyatga ega. Mualliflar tomonidan tayyorlangan amaliy mashg'ulotlar, AI-prompts, klinik keyslar va baholash vositalari real auditoriya sharoitida qo'llash uchun ishlab chiqilgan va amaliyotda sinab ko'rilgani qayd etilgan.

Shu bilan birga, metodikaning keng ko'lamdagi pedagogik samaradorligini aniqlash uchun nazorat va tajriba guruhlarida asosida statistik jihatdan asoslangan pedagogik eksperimentni davom ettirish zarur. Mazkur yo'nalish keyingi tadqiqot vazifasi sifatida belgilanishi mumkin.

XULOSA

Tibbiyot oliygothlarida rus tilini o'qitishning kasbiy yo'naltirilgan modeli til ta'limini tibbiy fanlar mazmuni va bo'lajak shifokorning professional faoliyati bilan integratsiyalashni talab qiladi.

Tadqiqot asosida quyidagi xulosalarga kelindi:

1. Tibbiyot talabalarini uchun rus tili ta'limining asosiy natijalaridan biri professional-kommunikativ kompetensiyani shakllantirishdan iborat.
2. Integrativ yondashuv rus tili, kommunikativ faoliyat va klinik mazmunni yagona o'quv tizimida birlashtirish imkonini beradi.
3. AI-assisted learning individual ta'limni qo'llab-quvvatlash, dialog va klinik vaziyatlarni modellashtirish, tezkor qayta aloqa berish hamda mustaqil ta'limni tashkil etishda qo'shimcha didaktik imkoniyat yaratadi.
4. ChatGPT asosidagi "virtual bemor" modeli tibbiyot talabalarining anamnez yig'ish, savol berish, simptomlarni aniqlashtirish va professional dialog olib borish ko'nikmalarini mashq qilish uchun qo'llanishi mumkin.
5. O'zbek tilida so'zlashuvchi talabalar bilan ishlashda interferensiya xatolarini oldindan aniqlash va qiyosiy metod asosida tushuntirish maqsadga muvofiq.
6. Klinik keyslar, nutq kliseleri, leksik minimum va "Слышу – Говорю – Пишу – Применяю" mikrotsiklining birlashtirilishi til materialini amaliy professional faoliyat bilan bog'lashga xizmat qiladi.
7. Taklif etilgan metodikani yanada rivojlantirish uchun uning pedagogik samaradorligini turli oliygothlar va turli darajadagi talabalar guruhlarida statistik jihatdan asoslangan tajriba-sinov ishlari orqali tekshirish zarur.

Shunday qilib, integrativ yondashuv va AI-assisted learningning uyg'unligi tibbiyot oliygothlarida rus tilini o'qitishni amaliy-kasbiy yo'nalishga o'tkazish, talabaning kommunikativ faolligini oshirish va uni real professional mulqot vaziyatlariga tayyorlash uchun metodik asos bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Бим И. Л. *Методика обучения иностранным языкам как наука и проблемы школьного учебника*. – Москва: Русский язык, 1977. – 288 с. – URL: <https://library.tdau.uz/uz/books/12058> ТДГТУ Библиотека
2. Выготский Л. С. *Мышление и речь*. – 5-е изд., испр. – Москва: Лабиринт, 1999. – 350, [1] с. – ISBN 5-87604-097-5. – URL: <https://search.worldcat.org/title/42321991> WorldCat
3. Гальскова Н. Д., Гез Н. И. *Теория обучения иностранным языкам: лингводидактика и методика*. – 3-е изд., стер. – Москва: Академия, 2006. – 333, [1] с. – ISBN 5-7695-2969-5. – URL: <https://search.rsl.ru/ru/record/01002911578> Поиск РСЛ
4. Китайгородская Г. А. *Интенсивное обучение иностранным языкам: теория и практика*. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва: Высшая школа, 2009. – 277 с. – ISBN 978-5-06-005767-6. – URL: https://rusneb.ru/catalog/000199_000009_004133611/ РусНацЭлБиблиотека
5. Леонтьев А. А. *Основы психолингвистики*. – 4-е изд., испр. – Москва: Смысл; Академия, 2005. – 288 с. – ISBN 5-89357-191-6; 5-7695-2066-3. – URL: <https://www.gbs.spb.ru/ru/search/detail/?id=ab74560fd3e6c85b9f1205ddad6699e1> gbs.spb.ru
6. Пассов Е. И. *Коммуникативное иноязычное образование: концепция развития индивидуальности в диалоге культур*. – Липецк: Липецкий государственный педагогический университет, 2000. – 160 с. – URL: <https://nauka-pedagogika.com/pedagogika-13-00-02/dissertatsiya-printsipy-otbora-i-organizatsii-diskursa-kak-komponenta-deyatelnostnoy-sredy-inoazychnogo-obrazovaniya> nauka-pedagogika.com
7. Соловова Е. Н. *Методика обучения иностранным языкам: базовый курс лекций*. – 3-е изд. – Москва: Просвещение, 2005. – 239 с. – ISBN 5-09-013891-5. – URL: https://lib.ineu.edu.kz/CGI/irbis64r_11/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=KNIGA&LNG=ru&P21DBN=KNIGA&S21P03=A&S21STR=Соловова.%20Е.%20Н. lib.ineu.edu.kz
8. Шукин А. Н. *Методика преподавания русского языка как иностранного: учебное пособие*. – Москва: Высшая школа, 2003. – 334 с. – URL: <https://www.preslib.az/ru/book/WvDURMTNE0stpDD> preslib.az

9. Чеснокова М. П. *Методика преподавания русского языка как иностранного: учебное пособие*. – Москва: МАДИ, 2015. – 132 с. – URL: <https://www.madi.ru/2626-kafedra-russkogo-yazyka-uchebno-metodicheskie-posobiya.html> [madi.ru](https://www.madi.ru)
10. Мехманова Н. У. Роль русского языка в медицине: профессиональное, образовательное и коммуникативное значение // *Eurasian Journal of Medical and Natural Sciences*. – 2025. – Vol. 5, No. 11. – С. 145–150. – DOI: 10.5281/zenodo.17813013. – URL: <https://www.in-academy.uz/index.php/EJMNS/article/view/47169> [Innovative Academy](https://www.in-academy.uz)
11. Пирмагомедова А. С., Шахова М. Х., Эфендиев И. И. Обучение языку профессионального общения на занятиях по русскому языку как иностранному в медицинском вузе // *Актуальные исследования*. – 2024. – № 8 (190). – Ч. I. – С. 65–68. – URL: <https://apni.ru/article/8527-obuchenie-yaziku-professionalnogo-obshcheniya> apni.ru
12. Karataş F., Abedi F. Y., Ozek Gunyel F., Karadeniz D., Kuzgun Y. Incorporating AI in Foreign Language Education: An Investigation into ChatGPT's Effect on Foreign Language Learners // *Education and Information Technologies*. – 2024. – Vol. 29, No. 15. – P. 19343–19366. – DOI: 10.1007/s10639-024-12574-6. – URL: <https://doi.org/10.1007/s10639-024-12574-6> doi.org